

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

«Σχεδιασμός προγραμμάτων παρέμβασης δραστηριοτήτων αυτόνομης
διαβίωσης σε εφήβους με Ν.Υ. σε Κέντρα Ημέρας»

"Design of autonomous living intervention programs for adolescents with
mental retardation in Day Care Centres »

Της Κανελλοπούλου Δέσποινα

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του
μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του
Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος
Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και
Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Δρ. Δρίγκας Αθανάσιος , Ερευνητής Α' βαθμίδας Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

Δρ. Λουκέρης Διονύσιος ,Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

Δρ. Καραμπατζάκη Ζωή, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"

Κομοτηνή/Αθήνα 2018

Περίληψη

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει ο άνθρωπος παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και στην ατομική του ολοκλήρωση. Στα άτομα με νοητική υστέρηση, η επίδραση του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζουν, αποτελεί ακόμα πιο σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της αυτονομίας τους. Οι νέες τεχνολογίες και πιο συγκεκριμένα οι εφαρμογές της πληροφορικής μπορούν να ενισχύσουν την ανεξαρτησία των ατόμων. Η παρούσα εργασία αποτελεί μια βιβλιογραφική έρευνα που βασίστηκε σε άρθρα από επιστημονικά περιοδικά με σκοπό να διερευνήσει τη δυνατότητα που παρέχουν οι Νέες Τεχνολογίες και ιδιαιτέρως οι εφαρμογές της Πληροφορικής στη υποστήριξη της καθημερινής διαβίωσης των νοητικά υστερούντων ατόμων σε Κέντρα Ημέρας και γενικά σε μονάδες που θα προάγουν την ανάπτυξη των κοινοτικών δραστηριοτήτων των νοητικά υστερούντων ώστε να επιτύχουν αυτόνομη διαβίωση και κατ' επέκταση καλύτερη ποιότητα ζωής στο μέλλον.

Abstract

The environment in which every human lives perform a very significant role in the development of personality and individual integration. Regarding people with mental retardation, the impact of the environment they live in, is even more important for their autonomy in their life. New technologies, and in particular IT applications, can enhance the independence of individuals. This paper is a bibliographic research based on articles from scientific journals aim to examine and study the potential of New Technologies that support the independent living of retard people. More specific the research is studying the applications of Information Technology, that help and improve the daily living of mentally retarded people in Day Care Centres and generally in Mental Care Units which promote and encourage the development of community activities of mentally retarded people in order to achieve autonomous living and consequently better quality of life in the future.

Βιβλιογραφία

- Βασιλείου Γ. Ε. (1998). «Τα εκπαιδεύσιμα Νοητικά Υστερημένα παιδιά και έφηβοι». Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Κρασσανάκης, Γ. (2009). Παιδιά με Νοητική Ανεπάρκεια. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2003). Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων: Αναπτυξιακή προσέγγιση. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- Κυπριωτάκης, Α. (1989). Τα ειδικά παιδιά και η αγωγή τους. Ηράκλειο: Ψυχοτεχνική.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1980). Νοητική Καθυστέρηση: Διαφορική διάγνωση, αιτιολογία-πρόληψη, ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων (ΟΕΔΒ)
- Παρασκευόπουλος ν. ι. (1980). «Νοητική Καθυστέρηση». Αθήνα :Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Πολυχρονοπούλου, 2001 Πολυχρονοπούλου, Σ. (2001). Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Νοητική Υστέρηση: Ψυχολογική, κοινωνιολογική και παιδαγωγική προσέγγιση. Τόμος Β'. Αθήνα.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2003), Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες: Σύγχρονες τάσεις εκπαίδευσης και ειδικής υποστήριξης, τόμος Α', αυτοέκδοση.
- Σταύρου, Σ.Σ. (2002). Ψυχοπαιδαγωγική των αποκλινόντων. Αθήνα: Άνθρωπος.
- Σούλης, Σ., Αγαλιώτης, Ι., Βουτυρά, Α., Καρτασίδου, Λ. (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για την εκπαίδευση Παιδιών με Βαριά Νοητική Υστέρηση, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: Τμήμα Ειδικής Αγωγής.
- Τζουριάδου, Μ. (1995). Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: μια Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Abramson, 1985; Wettstein, (1987), Heller, Miller & Factor, 1999.
- Ainsworth, M.D. (1985). Attachments across the life span. Bulletin of the New York Academy of Medicine, Volume 61, Number 9, pp: 792-812.

- American Association for Mental Retardation, (2002). American Association on Mental Retardation, 10th Edition, (2002). Mental Retardation, Definition, Classification, and Systems of Supports.
- Anderberg και Jönsson, Anderberg, P. & Jönsson, B. (2005). Being there. *Disability & Society*, 20(7), 719-733.
- Barron, K. (2001). Autonomy in Everyday Life, for Whom? *Disability & Society*, Volume 16, Number 3, pp: 431-447
- Bartoňová, M., et al. (2005) Integrace handicapovaných na trhu práce v mezinárodní dimenzi. Brno: MSD, 201 s. ISBN 80-866633-31-4.
- Βασιλείου Γ. Ε. (1998). «Τα εκπαιδεύσιμα Νοητικά Υστερημένα παιδιά και έφηβοι». Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Blackorby, J., & Wagner, M. (1996). Longitudinal postschool outcomes of youth with disabilities: Findings from the National Longitudinal Transition Study. *Exceptional Children*, 62, pp: 399-413.
- Bricken, W. (1991). Training in virtual reality. *Proceedings of the 1st International Conference on Virtual Reality*. London: Meckler International, pp. 46–48.
- Brown, D.J., Shopland, N., & Lewis, J. (2002). Flexible and virtual travel training environments. In: Sharkey, P.M., Sik Lányi, C., & Standen, P.J., (eds.), *Proceedings of the Fourth International Conference on Disability, Virtual Reality and Associated Technologies*. Veszprém, Hungary, pp. 181–188.
- Brown, D.J., Neale, H., Cobb, S.V., et al. (1999). The development and evaluation of the virtual city. *International Journal of Virtual Reality* 4:28–41.
- Brooks, B.M., Rose, F.D., Attree, E.A., et al. (2002). An evaluation of the efficacy of training people with learning disabilities in a virtual environment. *Disability and Rehabilitation* 24:622–626.
- Černá, M. et al. (2009) Česká psychopedie. Speciální pedagogika osob s mentálním postižením. Praha: Karolinum,. 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.
- Chuang, W. (2003). Online virtual training environments with intelligent agents to promote social inclusion [M.Phil. thesis]. Nottingham: Nottingham Trent University.

Committee in Disability in America. Future of Disability in America. WashingtonD.C.:National Academies Press 2007

C. Free, G. Phillips, L. Watson, L. Galli, L. Felix, P. Edwards, V. Patel, A. Haines,(2013) The effectiveness of mobile-health technologies to improve health care service delivery processes: a systematic review and meta-analysis, PLoSMed. 10 (1)

Cromby, J.J., Standen, P.J., & Brown, D.J. (1996). The potentials of virtual environments in the education and training of people with learning disabilities Journal of Intellectual Disability Research 40:489–501.

Department of Health. (2001) Valuing people: a new strategy for learning disability for the 21st century. London: HMSO.

Donaldson, M. (1978). Children's minds. London: Fontana.

Emily M. Agree, (2014) The potential for technology to enhance independence for those aging with a disability, Baltimore, USA, pp.1-2

E. Mordoch, A. Osterreicher, L. Guse, K. Roger, G. Thompson, (2013) Use of social commitment robots in the care of elderly people with dementia: a literature rereview, Maturitas 74 (1) 14–20

G. Demiris, H. Thompson, (2011) Smart homes and ambient assisted living applications: from data to knowledge-empowering or overwhelming older adults? Contribution of the IMIA Smart Homes and Ambient Assisted Living Working Group, Yearb. Med. Inf. 6 (1) 51–57

Galbraith JK. (1967) The New Industrial State. Boston: Houghton Mifflin;

G. Demiris, B. Hensel, (2009) Smart homes for patients at the end of life, J. Hous. Elderly 23 (1–2) 106–115

Gitlin, LN. (2009) Environmental adaptations for older adults and their families in the home and community. In: International Handbook of Occupational Therapy Interventions; 53e62.

- Horner, R.H., Sprague, J., & Wilcox, B. (1982). Constructing general case programs for community activities. In: Wilcox, B., & Bellamy, T. (eds.), *Design of high school for severely handicapped students*. Baltimore: Paul H Brookes, pp. 61–98.
- Howlin, P. (1998). Psychological and educational treatments for autism. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 39:307–322.
- J. Broekens, M. Heerink, H. Rosendal, (2009) Assistive social robots in elderly care: a review, *Gerontechnology* 8 (2)
- Juan A. Botia a, Ana Villa b, Jose Palma (2012), Ambient Assisted Living system for in-home monitoring of healthy independent elders *Expert Systems with Applications* 39 8136–8148
- Kaye HS, Yeager P, Reed M. (2008) Disparities in usage of assistive technology among people with disabilities. *Assist Technol.*; 20:194e203.
- Kunc N, Van der Klift E. In spite of my disability. (1997) In: Villa R, Thousand J, eds. *The Inclusion Puzzle: Putting the Pieces Together*. Salt Lake City, UT: Council for Exceptional Children;
- Lauriks, S., et al. (2007) Review of ICT-based services for identified unmet needs in people with dementia. *Ageing Research Reviews.*; 223-46. ISSN: 1568-1637.
- Lim, H. Y. F. (2009). Who Monitors the Monitor? Virtual World Governance and the Failure of Contract Law Remedies in Virtual Worlds. *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law*, 11(4), 1053-1073.
- Mattson, E. (1996). Students with functional impairments in comprehensive schools: focusing on independence and autonomy. *European Journal of Special Needs Education*, Volume 11, Number 2, pp: 191-201
- Mendozzi, L., Pugnetti, L., Barbieri, E., et al. (2000) VIRT—factory trainer project. A generic productive process to train persons with disabilities. In: Sharkey, P.M., Cesarini, A., Pugnetti, L., et al. (eds.), *Proceedings of the Third International Conference on Disability, Virtual Reality and Associated Technologies*. Alghero, Sardinia, Italy, pp. 115–122.
- Middleton, T. (1992). Advanced technology for enhancing the education of students with disabilities. *Journal of Microcomputer Applications* Jan:1–7.

- McLellan, H. (1991). Virtual environments and situated learning. *Multimedia Review* 2:30–37.
- M.N. Boulos, S. Wheeler, C. Tavares, R. Jones, (2011) How smartphones are changing the face of mobile and participatory healthcare: an overview, with example from eCAALYX, *Biomed. Eng. Online* 10
- M. Tomlinson, M.J. Rotheram-Borus, L. Swartz, A.C. Tsai, (2013), Scaling up mHealth: where is the evidence? *PLoS Med.* 10 (2)
- M. Brink, Bronswijk JEMHV, (2013) Addressing Maslow's deficiency needs in smart homes, *Gerontechnology* 11 (3)
- National Development Group for the Mentally Handicapped. (1977). Day services for mentally handicapped adults. London: Department of Health and Social Security
- Parsons, S., & Mitchell, P. (2002). The potential of virtual reality in social skills training for people with autistic spectrum disorders. *Journal of Intellectual Disability Research* 46:430–443.
- Pipeková, J. Osoby s(2006) mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů. Brno: MSD, 2006. ISBN 80-86633-40-3.
- Pipeková, J. Pracovní(2010) uplatnění osob s mentálním postižením. In Pipeková, J. (ed.) Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3. přepr. a rozšíř. vydání. Brno: Paido brno, . od s. 311-316, 6 p. ISBN 978-80-7315-198-0.
- Quinn BS, Behrmann M, Mastropieri M, Bausch ME, Ault MJ, Chung Y. (2009) Who is using assistive technology in school? *J Spec Educ Technol.*; 24:1e13.
- R. Bemelmans, G.J. Gelderblom, P. Jonker, L. de Witte, (2012) Socially assistive robots in elderly care: a systematic review into effects and effectiveness, *J.Am. Med. Dir. Assoc.* 13 (2) 114–120.
- Parisa Rashidi, Alex Mihailidis,(2013) A Survey on Ambient-Assisted Living Tools for Older Adults, *IEEE journal of biomedical and health informatics*, vol. 17, no. 3,
- Rose, F.D., Brooks, B.M., & Attree, E.A. (2002). An exploratory by investigation into the usability and usefulness of training people with learning disabilities in a virtual environment. *Disability and Rehabilitation* 24:627–633.

- Russell JN, Hendershot GE, LeClere F, Howie LJ, Adler M. (1997) Trends and differential use of assistive devices. *Adv Data* ;(292).
- Shakespeare, R. (1975). *The psychology of handicap*. London: Methuen.
- S. Meyer, E. Schulze,(2010) *Smart home für ältere Menschen – Handbuch für die Praxis*, vol 1, Stuttgart, Fraunhofer-IRB-Verl,
- Strickland, D. (1997). Virtual Reality for the treatment of autism. In: Riva, G. (ed.), *Virtual Reality in Neuro-Psycho-Physiology*. Milan: IOS Press, pp. 81–86.
- Sims, D. and Gulyurtlu, S.S.C. (2014). A scoping review of personalization in the U.K: approaches to social work and people with learning disabilities. *Health and Social Care in the Community*, 22(1), pp:13-21.
- Standen, P.J., Cromby, J.J., & Brown DJ. (1998). Playing for real. *Mental Health Care* 1:412–415.
- Standen, P.J., Brown, D.J., Proctor, T., et al. (2002). How tutors assist adults with learning disabilities to use virtual environments. *Disability and Rehabilitation* 24:570–577.
- Standen, P.J., Brown, D.J., & Cromby, J.J. (2001). The effective employment of virtual environments in the training and rehabilitation of people with intellectual disabilities. *British Journal of Educational Technology* 32:289–299.
- S.M. Chang, H.C.C. Sung, (2013) The effectiveness of seal-like robot therapy on mood and social interactions of older adults: a systematic review protocol, *JB I Database Syst Rev. Implement. Rep.* 11 (10) 68–75.
- Szanton SL, Thorpe RJ, Boyd C, et al. (2011) CAPABLE: a bio-behavioural environmental intervention to improve function and quality of life of disabled older adults. *J Am Geriatr Soc.*;59(12):2314e2320.
- S. Martin, G. Kelly, G.W. Kernohan, B. McCreight, C. Nugent, (2009) Smart home technologies for health and social care support, *Cochrane Database Syst.Rev.*
- AAL Austria: Positions papier AAL Austria Vision Österreich. In. Edited by Austria A (2015).

- Tas, A., Tatnall, (2010) A. Use of ICT to Assist Students with Learning Difficulties: An Actor-Network Analysis. In Key Competencies in the Knowledge Society. In IFIP Advances in Information and Communication Technology. Boston: Springer Boston. s. 1-11. ISBN 978-3-642-15377 8.
- Tas, A., Tatnall, A. (2008) Using ICT to Improve the Education of Students with Learning Disabilities. In Learning to Live in the Knowledge Society: IFIP International Federation for Information Processing. 281. Boston: Springer Boston, s. 63-70. ISBN 978-0-387-09728-2.
- Tomlinson, J. (1997). Inclusive learning: the report of the committee of enquiry into the post-school education of those with learning difficulties and/or disabilities, in England 1996. European Journal of Special Needs Education 12:184–196.
- Tonkens, E. & I. Weijers (1999). Autonomy, Solidarity and Self-Realization: Policy Views of Dutch Service Providers, Mental Retardation, 37 (6), 468-76
- Valenta, M., Müller, (2003) O. Psychopedie. Praha: Parta, ISBN 80-7320-039-2.
- Valenta, M., Krejčíková, O. (1997) Psychopedie. Olomouc: Netopej, 193 s. ISBN 80-902057-98.
- Vítková, M. (2004) Integrativní speciální pedagogika. Brno. Paido, 463 s. ISBN 80-7315-071-9.
- V. Frisardi, B.P. Imbimbo, (2011) Gerontechnology for demented patients: smart homes for smart aging, J. Alzheimer's Dis. 23 (1) 143–146.
- Wade, D.T. (1992). Measurement in neurological rehabilitation. Oxford: Oxford University Press
- Wehmeyer, M. & N. Bolding (1999). Self – Determination across living and working environments: A matched – samples study of adults with mental retardation, Mental Retardation, 37(5), 353-63
- Weller W, Minkowitz C, Anderson G. (2003) Utilization of medical and health-services among children and adolescents with special health care needs. Paediatrics ;112(3):593e603
- Wullink, M., Widdershoven, G., van Schrojenstein Lantman-de Valk, H., Metsemakers, J., & Dinant, J. G. (September 2009). Autonomy in relation to health among people with intellectual disability: a literature review. Journal of Intellectual Disability Research, Volume 53, Number 9, pp: 816–826.

Wehmeyer, L.M. & Schwartz, M. (1998). The Relationship Between Self Determination and Quality of Life for Adults with Mental Retardation. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 33(1), pp: 3-12.

Wilson DJ, Mitchell JM, Kemp BJ, Adkins RH, Mann W. (2009) Effects of assistive technology on functional decline in people aging with a disability. *Assist Technol.*; 21:208e217.

Smitherman-Brown, V. & Church, R. (2013). Mandala Drawing: Facilitating Creative Growth in Children with ADD or ADHD. *Journal of the American Art Therapy Association*. 13(4). 252-260. doi: org/10.1080/07421656.1996.10759233.

Ηλεκτρονικές Πηγές

The Ambient Assisted Living (AAL) Joint Programme, Ανακτήθηκε στις 20.05.2018 από <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/active-assisted-living-joint-programme-aal-jp>

CDC Healthy People 2020 Goals, Ανακτήθηκε στις 20.05.2018 από <http://healthypeople.gov/2020/topicsobjectives2020/topicid59;2012> Accessed 23.03.12.

European Commission. Digital Agenda for Europe 2020[online]. 2010 [cit. 2011-10-28]. Ανακτήθηκε στις 25. 08. 2018 από http://ec.europa.eu/information_society/digital_agenda/index_en.htm

Οδηγός οργάνωσης και λειτουργίας Κέντρου Ημέρας, Μονάδα Υποστήριξης και Παρακολούθησης προγράμματος «Ψυχαργώς - Β' φάση»,(2005) Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΙΨΥ) Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Ιατρική Σχολή – Ψυχιατρική Κλινική Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) Όμιλος Μελετών & Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΟΜΑΣ ΑΕ), Ανακτήθηκε στις 01.09.2018 από <http://www.psychargos.gov.gr/>